

УДК 330.368

Людмила ПОЗДНЯКОВА,
Ганна МАМОНОВА

МОДЕЛЮВАННЯ ІЄРАРХІЇ ЗАГРОЗ ЕФЕКТИВНОМУ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ КОМЕРЦІЙНОГО СТРАХУВАННЯ

Розкрито сутність та введено у термінологічний обіг поняття “страхова система”, визначено її поелементне структурування. Виокремлено основні ендогенні та екзогенні загрози для ефективного розвитку системи комерційного страхування. Для систематизації виявлених загроз використано математичний метод моделювання, який дав змогу визначити ті загрози, які мають найсуттєвіший вплив на розвиток системи комерційного страхування. Надані практичні рекомендації щодо елімінації або палаталізації основних загроз для розвитку системи комерційного страхування.

Ключові слова: страхова система, система комерційного страхування, загрози, ієрархія загроз, моделювання.

Людмила ПОЗДНЯКОВА, Анна МАМОНОВА

Моделирование иерархии угроз эффективному развитию системы коммерческого страхования

Раскрыта сущность и введено в терминологический оборот понятие “страховая система”, определена ее поэлементная структура. Выделены основные эндогенные и экзогенные угрозы эффективному развитию системы коммерческого страхования. Для систематизации выявленных угроз использован метод моделирования, который позволил выделить те угрозы, которые имеют наиболее существенное влияние на развитие системы коммерческого страхования. Разработаны практические рекомендации элиминации или палатализации основных угроз для развития системы коммерческого страхования.

Ключевые слова: страховая система, система коммерческого страхования, угрозы, иерархия угроз, моделирование.

Liudmyla POZDNIAKOVA, Anna MAMONOVA

Modeling hierarchy threats to effective development of commercial insurance

Introduction. The development of the national insurance system is accompanied by internal and external threats that require identification. Building a hierarchy of threats to the insurance system will develop a set of measures for their removal or mitigation.

Purpose. The article is a hierarchy threats commercial insurance and the development of practical recommendations for their elimination or alleviation.

Methods. *Hierarchy threats to commercial insurance system built by the method of system analysis and graph theory.*

Results. *Analysis and synthesis of scientific results to determine the nature and content of the insurance system, terminological allowed entering in turn improved the definition of the term. Thesis there is determined basic structural elements of the insurance system, namely commercial insurance system and social insurance system. Investigated and systematized the threat of development of commercial insurance. The model hierarchy threats of commercial insurance singled out the priorities for their elimination or mitigation by the method of system analysis and graph theory.*

Conclusions. *Modeling hierarchy of threats to the system of commercial insurance led to the conclusion that the effective development of commercial insurance largely depends on the model of state regulation of the insurance market, its systematic and consistent reform.*

Keywords: *insurance system, system of commercial insurance, threat, hierarchy of threats, modeling.*

JEL Classification: C02, G17, G22.

Постановка проблеми. Реформування і сталий розвиток економіки, підвищення соціальних стандартів населення України нездійсненні без створення цілісної, ефективної та конкурентоспроможної страхової системи. Формування і розвиток вітчизняної страхової системи супроводжується загрозами, які мають глибинний і системний характер. Зокрема, сучасна рецесія національної економіки, суттєве зниження рівня життя населення, посилення соціальної напруги, відсутність або зволікання із реформуванням страхової сфери, активізація глобальних та інтеграційних процесів породжують суттєві загрози не тільки ефективному розвитку страхової системи, а й її існуванню.

Функціональна, структурна деформації та слабкість, які притаманні вітчизняній страховій системі, відсутність конструктивних методів і системних реформ, які стали б захистом від внутрішніх і зовнішніх загроз, породжують турбулентність розвитку системи. За таких умов постає невідкладне завдання пошуку інструментів, які дали б змогу ідентифікувати найсуттєвіші загрози щодо формування та розвитку національ-

ної страхової системи. Одним із таких інструментів є математичне моделювання, яке дає можливість не тільки ідентифікувати існуючі загрози, а й оцінити їх рівень і розробити комплекс превентивних заходів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасна парадигма страхової системи досліджена у працях, як вітчизняних, так і зарубіжних вчених. Зокрема, у праці вітчизняного дослідника В. Баранової розкрито сутність і зміст страхової системи як економічної категорії, визначені особливості функціонування її фінансового механізму. Вивченню ринку перестраховування як структурного елемента системи комерційного страхування присвячені дослідження О. Кнейслер. Вихідні доміанти економічної теорії страхової системи висвітлені у наукових роботах І. Хоминіч, С. Тихомирова та Н. Никуліної, Т. Березіної, Л. Суходоєвої. Значну увагу дослідженню філософії безпеки та дестабілізуючих факторів впливу на систему комерційного страхування приділив професор О. Барановський. Ідентифікацію, класифікацію та причини виникнення загроз фінансовій безпеці страховика дослідили

Ю. Панков, Л. Красавіна. Моделюванню ієрархії загроз присвячені праці Т. Сааті. Проте, на тлі суттєвого збільшення кількості та масштабності загроз в економічній і соціальній сферах, роль систем комерційного та соціального страхування значно підвищилася. Зазначене зумовило необхідність логічного переосмислення наукової парадигми страхової системи, методів та інструментів оцінки існуючих загроз для системи та розроблення практичних рекомендацій щодо їх мінімізації або усунення.

Мета статті – визначення ієрархії загроз системі комерційного страхування за допомогою методу системного аналізу та теорії графів і розроблення практичних рекомендацій щодо їх елімінації або палаталізації.

Виклад основного матеріалу дослідження. На сучасному етапі страхова система України розвивається в умовах глибокої економічної рецесії, посилення соціально-економічних протиріч у суспільстві і потребує кардинального реформування. Основою прикладної реалізації реформ у страховій сфері є ґрунтовне теоретичне дослідження її змістовних основ та виокремлення головних загроз, які уповільнюють її розвиток.

На сьогодні досі не сформульовано однозначної наукової думки щодо структурної будови, організації, функцій, а також місця і ролі страхової системи у фінансовій системі. Отже, формування сучасної парадигми страхової системи вимагає уточнення, конкретизації та розроблення її понятійного апарату.

В сучасних наукових дослідженнях економічних категорій широкого застосування набула методологія системного підходу. Вивчаючи теоретико-методологічний інструментарій організації перестраховальних відносин, О. Кнейслер зазначає, що системний метод є "найбільш конструктивним в сучасних умовах, оскільки вивчення реальних перестраховальних процесів на основі їх системної уяви дозволяє побуду-

вати процес пізнання з урахуванням усіх аспектів взаємозв'язків та опосередкувань дійсності. Системне дослідження передбачає виокремлення тих страхових відносин, які є системо-утворюючими та забезпечують властивості цілісності як умову відносно відособленого функціонування і розвитку страхової системи" [1, 54].

Наукове обґрунтування вихідних положень, які формують концептуальні засади страхової системи, здійснено у наукових працях вітчизняного дослідника В. Баранової. Вчена, використовуючи методологію системного підходу, визначає страхову систему як "організаційно оформлену та юридично закріплену організаційно-правову систему економічних (фінансових) відносин, що мають специфічний замкнений характер, з перерозподілу грошових ресурсів з метою надання страхового захисту за ризиками, які визначені суспільством як страхові". Слід зауважити, що визначення основною метою страхової системи "надання страхового захисту" і не врахування позиції "соціальний захист", суттєво звужує сутність цього поняття. Водночас автор, цілком справедливо, ідентифікує організаційну структуру, складові елементи страхової системи як єдине цілісне явище, в якому враховуються "взаємозв'язки та взаємовплив її елементів – інститутів соціального і ризикового страхування" [2].

В іноземній науковій літературі поняття "страхова система" визначено як "форму організації (побудови) страхових відносин між економічними суб'єктами в національному господарстві, що охоплює сукупність елементів, об'єднаних внутрішніми зв'язками, які взаємодіють із зовнішнім середовищем (з більш крупними або сусідніми системами), та являють собою єдине ціле, властивості якого відрізняються від властивостей окремих елементів" [3]. На нашу думку, таке визначення має кілька

помилкових положень, а саме: по-перше, страховій системі притаманна організація страхових відносин те тільки “між економічними суб’єктами в національному господарстві”, а й між юридичними та фізичними особами; по-друге, поняття “більш крупні або сусідні системи” не мають під собою сутнісного обґрунтування; по-третє, визначення не розкриває зміст по-елементної структури страхової системи. Разом з тим, автори, використовуючи концептуальні положення теорії систем, слушно акцентують увагу на цілісності страхової системи та формуванні її властивостей.

Один із дослідників системної теорії Р. Акофф зазначає, що “істотні властивості системи, взятої як ціле, випливають із взаємодії її частин, а не з їх дій взятих окремо” [4]. Таким чином, базисом формування властивостей страхової системи є не властивості окремо взятих структурних елементів, а властивості, які генеруються під впливом взаємодії і взаємозв’язку між цими елементами. Множина підсистем, елементи цих підсистем, які перебувають у постійній взаємодії і взаємозв’язку між собою, формують цілісну організаційну структуру страхової системи. Суттєвий вплив на формування і розвиток цілісної страхової системи мають не тільки внутрішні, а й зовнішні зв’язки та фактори впливу.

Окремі науковці [5] зазначають, що ліквідувати диспропорції фінансової системи неможливо без поглибленого дослідження національної страхової системи. Страховий ринок автори розглядають як частину національної страхової системи, водночас, не відносять до страхової системи систему соціального страхування.

Узагальнюючи наукове обґрунтування вихідних положень, які формують сучасну парадигму страхової системи, пропонуємо ввести у термінологічний обіг таке її визначення: страхова система – це дина-

мічна цілісна єдність, яка має визначену структуру, складається із взаємозалежних і взаємопов’язаних елементів, кожний із яких може розглядатися як окрема система, виконує функції перерозподілу грошових потоків з метою страхового захисту та встановлення визначених державою форм соціального захисту.

Слід відрізнити зміст понять “ страхова система” та “система страхування”, яку Ю. Тронін доволі ґрунтовно визначає як “множину суб’єктів страхування, об’єктів страхування та грошових фондів, пов’язаних між собою відносинами із захисту майнових інтересів фізичних і юридичних осіб при настанні певних подій (страхових випадків) за рахунок грошових фондів, що формуються зі страхових внесків (страхових премій), які сплачуються ними, а також іншими (економічними, фінансовими, цивільними та ін.) відносинами” [6]. До “системи страхування” автор відносить комерційне і соціальне страхування.

Таким чином, до структурних елементів страхової системи належать система комерційного і система соціального страхування. В свою чергу, система комерційного страхування складається із елементів, які корелюються із внутрішньою структурою та зовнішнім середовищем страхового ринку. Архітектура системи соціального страхування складається із елементів, які відповідають видам та формам соціального захисту.

Неможливо однозначно визначити пріоритетність розвитку одного із структурних елементів страхової системи, проте, основна увага в статті приділена дослідженню загроз ефективному розвитку системи комерційного страхування. Професор О. Барановський значну частину своїх праць приділив дослідженню безпеки та витоків загроз страховому ринку. У науковій праці “Філософія безпеки” автор висловлює думку про необхідність зміни парадигми економіч-

ної безпеки та зазначає, що для цього “необхідно представити її як систему, виявити її субстанцію, джерело виникнення, розвитку і функціонування, форми її прояву, тобто проаналізувати, як “розгортається” сутність”. Вчений зазначає, що сучасний підхід до розв’язання проблем безпеки спрямовано, насамперед, на “усунення чи пом’якшення впливу з боку зовнішніх чинників – на знищення джерел загроз...” [8, 14]. Однак глибина рецесії у системі комерційного страхування пояснюється розбіжністю розвитку окремих її елементів і зростанням невизначеності фінансово-економічних процесів у ній. Тобто, основну увагу необхідно приділяти внутрішньому стану системи, її потенціалу, який здатний елімінувати деструктивний вплив і протистояти загрозам, використовуючи власні можливості.

У науковій праці Ю. Панкова запропоновано поділити загрози фінансовій безпеці страховика на внутрішні і зовнішні. На думку вченого, внутрішні загрози – це: “збиткова діяльність або низький рівень рентабельності; висока частка перестраховування; необґрунтованість страхових тарифів; відсутність стратегічних цілей і програм; низька ліквід-

ність і якість активів; низька платоспроможність; неефективна система фінансового моніторингу; розтрата і незаконне привласнення коштів працівниками” [9]. Зовнішні загрози автор поділяє на “економічні, соціальні, демографічні, політичні, фінансові”. Основною із зовнішніх загроз для страхового бізнесу є високий рівень інфляції, зокрема, за інфляції понад 7% на місяць “вмирає” страхування життя, за інфляції 10–12% на місяць змінюється психологія населення, збільшується кількість ризиків, знецінюються активи страховика [10].

Узагальнення поглядів науковців щодо визначення сутнісних характеристик загроз ефективній діяльності страхових компаній та страхового ринку виявило потребу у виокремленні зовнішніх і внутрішніх чинників, які створюють суттєву загрозу та гальмують ефективний розвиток системи комерційного страхування. У табл. 1 наведено перелік основних екзогенних загроз для системи комерційного страхування України, у табл. 2 – перелік ендогенних загроз. Важливим завданням є систематизація цих загроз, що дасть змогу побудувати їхню модель ієрархії та виокремити першочергові завдання ре-

Таблиця 1

Перелік екзогенних загроз для системи комерційного страхування України

Перелік загроз	Математичне позначення загрози
Політична нестабільність	Z_1^{ex}
Недосконалий механізм державного регулювання	Z_2^{ex}
Несистемність впровадження реформ	Z_3^{ex}
Негативна динаміка основних макроекономічних показників	Z_4^{ex}
Зниження купівельної спроможності населення	Z_5^{ex}
Негативний вплив глобальних інтеграційних процесів	Z_6^{ex}
Кризові явища в банківській сфері	Z_7^{ex}
Слаборозвинений національний фондовий ринок	Z_8^{ex}
Недосконала система оподаткування страхової діяльності	Z_9^{ex}

Перелік основних ендогенних загроз для системи комерційного страхування України

Перелік загроз	Математичне позначення загроз
Недосконале нормативно-правове забезпечення	Z_1^{en}
Низька інституційна спроможність регулятора	Z_2^{en}
Структурно-функціональна диспропорція страхового ринку	Z_3^{en}
Низька капіталізація світового ринку	Z_4^{en}
Низька фінансова надійність і спроможність страховиків	Z_5^{en}
Низький імовірнісний потенціал страхового ринку	Z_6^{en}
Низька культура страхувальників	Z_7^{en}

формування системи комерційного страхування. Для цього використаємо відповідний метод аналізу ієрархії Томаса Сааті [11].

Розглянемо множину $Z = \{z_1, z_2, \dots, z_n\}$ як множину загроз для системи комерційного страхування України. Нами визначені основні екзогенні та ендогенні загрози і тим самим встановлено підмножини $Z_1^{ex} = \{z_1^{ex}, z_2^{ex}, \dots, z_9^{ex}\}$ та $Z_1^{en} = \{z_1^{en}, z_2^{en}, \dots, z_7^{en}\}$ множини $Z(z_1^{ex} \in D, z_1^{en} \in D)$. Для наочності сформуємо таблиці, в яких наведено найменування загроз та їхнє математичне позначення.

Підмножину загроз Z_1^{ex} та можливі взаємозв'язки між ними покажемо у вигляді орієнтованого графа (рис. 1). Орієнтований граф складається з дев'яти вершин – z_i^{ex} елементів підмножини, для яких стрілками визначено залежності. Стрілка направлена від загрози z_i^{ex} , яка залежить від загрози z_j^{ex} (кінець стрілки).

Граф взаємозв'язків між ендогенними загрозами для системи комерційного страхування України подано на рис. 2.

Визначаємо елементи бінарних матриць залежності $B^{ex} = \{b_{ij}^{ex}, i, j = \overline{1, 9}\}$ $B^{en} = \{b_{ij}^{en}, i, j = \overline{1, 7}\}$ за наступним правилом:

$$b_{ij} = \begin{cases} 1, \text{ якщо } z_i \text{ залежить від } z_j; \\ 0, \text{ якщо } z_i \text{ не залежить від } z_j. \end{cases} \quad (1)$$

Таким чином, залежно від результату бінарного відношення “залежить від” елементи матриці отримують два значення 0 і 1. Перевірка показує, що отримані матриці задовольняють умову транзитивності.

Матриці досяжності визначаються сумами $I+B^{en}$, $I+B^{ex}$ де I – одинична матриця відповідного порядку. Отримані матриця задовольняють наступній умові:

$$(I+B)^{k-1} \leq (I+B)^k = (I+B)^{k+1}, \quad (2)$$

де k – деяке натуральне число.

Побудуємо ієрархію основних екзогенних загроз для системи комерційного страхування України. З визначеної множини Z_1^{ex} для кожної з 9-ти загроз вирізняємо дві підмножини. $R(z_i^{ex})$ – множина досяжності, $A(z_i^{ex})$ – множина попередніх вершин. Досяжною вершина є за умови, якщо вершина z_j досягається з вершини z_i , якщо в графі (див. рис. 1) існує шлях, який приводить з вершини z_i до вершини z_j . Аналогічно вершина z_i є попередницею вершини z_j , якщо вона досягає її вершини.

Множини $R(z_i)$, $A(z_i)$ а також їх переріз $R(z_i) \cap A(z_i)$ відображено в табл. 4.

З тих вершин графа, для яких виконується умова (3), формується перший (нижній) рівень ієрархії. По суті, це ті вершини, які є недосяжними з усіх інших вершин графа.

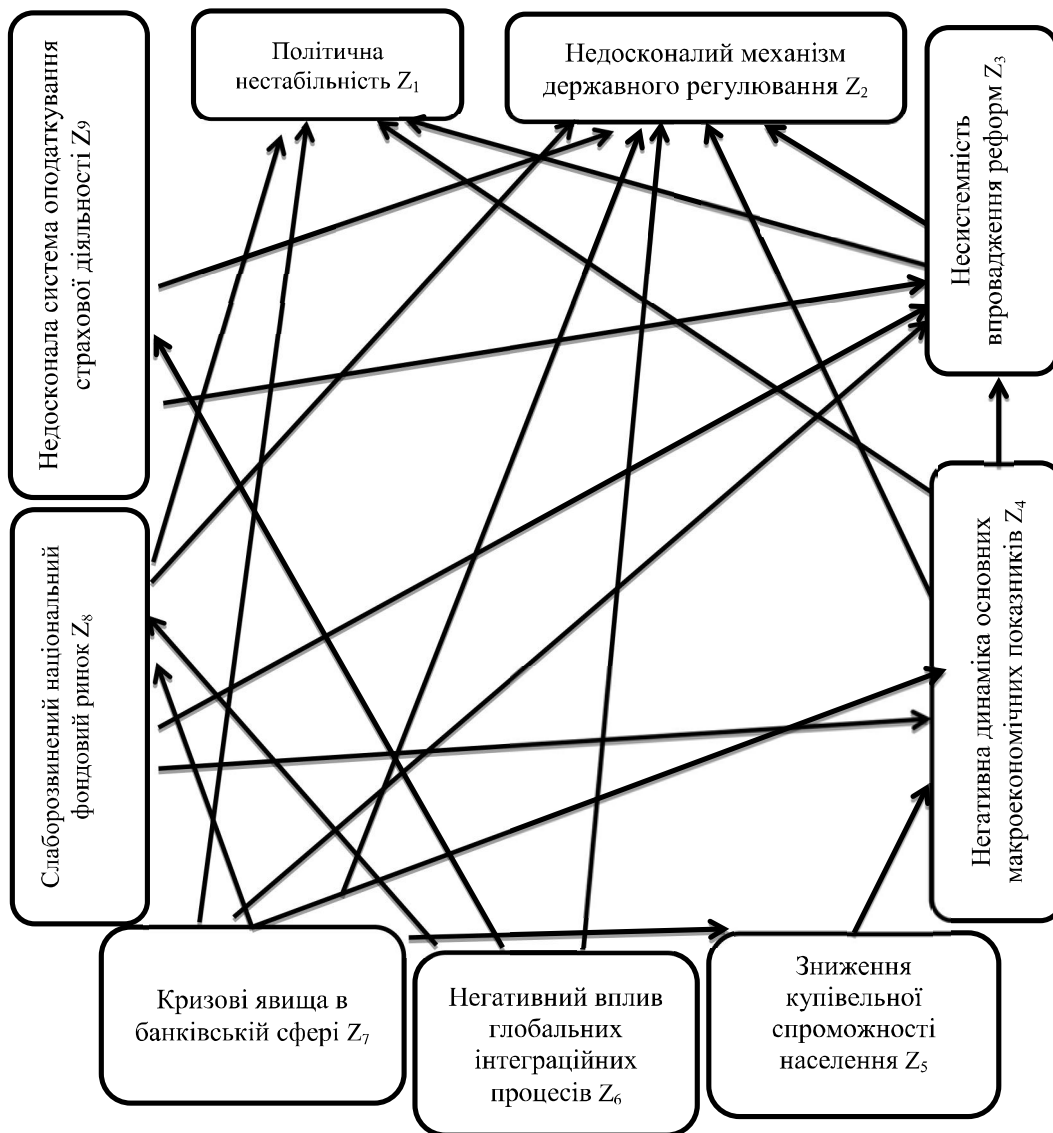

Рис. 1. Граф залежності між основними екзогенними загрозами для системи комерційного страхування України

$$A(d_i) = R(d_i) \cap A(d_i) \quad (3)$$

Використання вищевказаного алгоритму дає змогу виділити перший рівень (найнижчий з точки зору важливості впливу на досліджуваний процес) ієрархії загроз. Для визначення його на підставі матриці досяжності будемо табл. 3.

Умова $A(z_i) = R(z_i) \cap A(z_i)$ виконується для таких загроз: z_6 – негативний вплив глобальних інтеграційних процесів; z_7 – кризові явища в банківській сфері.

Для визначення наступного рівня ієрархії екзогенних загроз для системи комерційного страхування України видаляємо рядки, що відповідають визначеним вище рівням ієрархії, та відповідні числа з стовбців таблиці. Перевірка умови (3) дозволяє визначити наступний рівень ієрархії загроз. Результати другої ітерації показано в табл. 4.

Черговий рівень ієрархії утворюють загрози z_5 – зниження купівельної спроможності населення; z_8 – слаборозвинений

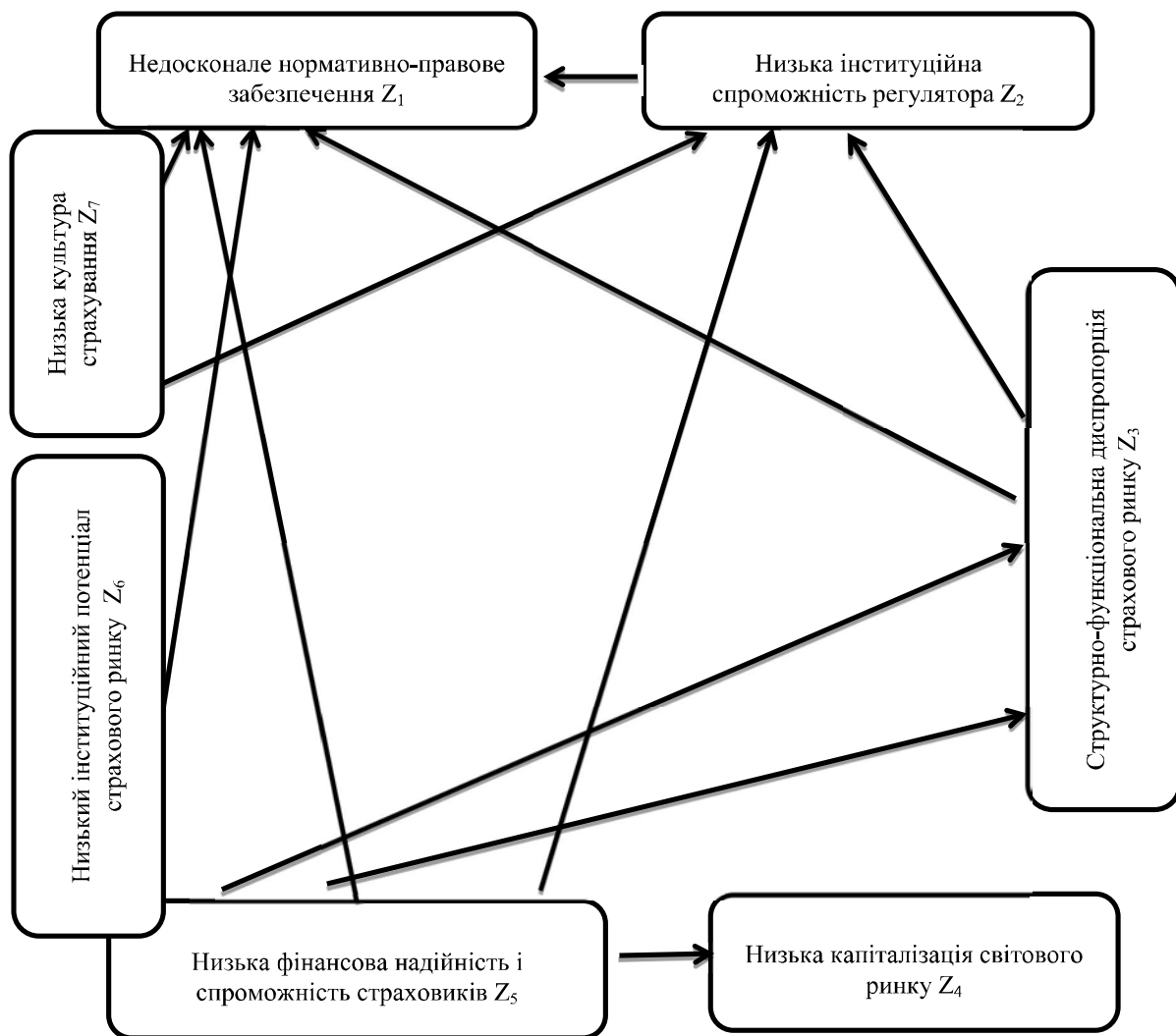

Рис. 2. Граф залежності між основними ендогенними загрозами для розвитку системи комерційного страхування України

Таблиця 3

Ітерація 1

z_i	$A(z_i)$	$R(z_i)$	$R(z_i) \cap A(z_i)$
1	1	1, 3, 4, 7, 8	1
2	2	2, 3, 4, 6, 7, 8, 9	2
3	1, 2, 3	3, 4, 7, 8, 9	3
4	1, 2, 3, 4	4, 5, 7, 8	4
5	4, 5	5, 7	5
6	2, 6, 8, 9	6	6
7	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8	7	7
8	1, 2, 3, 4, 8	6, 7, 8	8
9	2, 3, 9	6, 9	9

Ітерація 2

z_i	$A(z_i)$	$R(z_i)$	$R(z_i) \cap A(z_i)$
1	1	1, 3, 4, 8	1
2	2	2, 3, 4, 8, 9	2
3	1, 2, 3	3, 4, 8, 9	3
4	1, 2, 3, 4	4, 5, 8	4
5	4, 5	5	5
8	1, 2, 3, 4, 8	8	8
9	2, 3, 9	9	9

національний фондовий ринок; z_9 – недосконала система оподаткування страхової діяльності. Аналогічним чином отримуємо три вищі рівні ієрархії.

На основі визначеної ієрархії досліджуваних загроз будуємо модель ієрархії екзогенних загроз для системи комерційного страхування України (рис. 3).

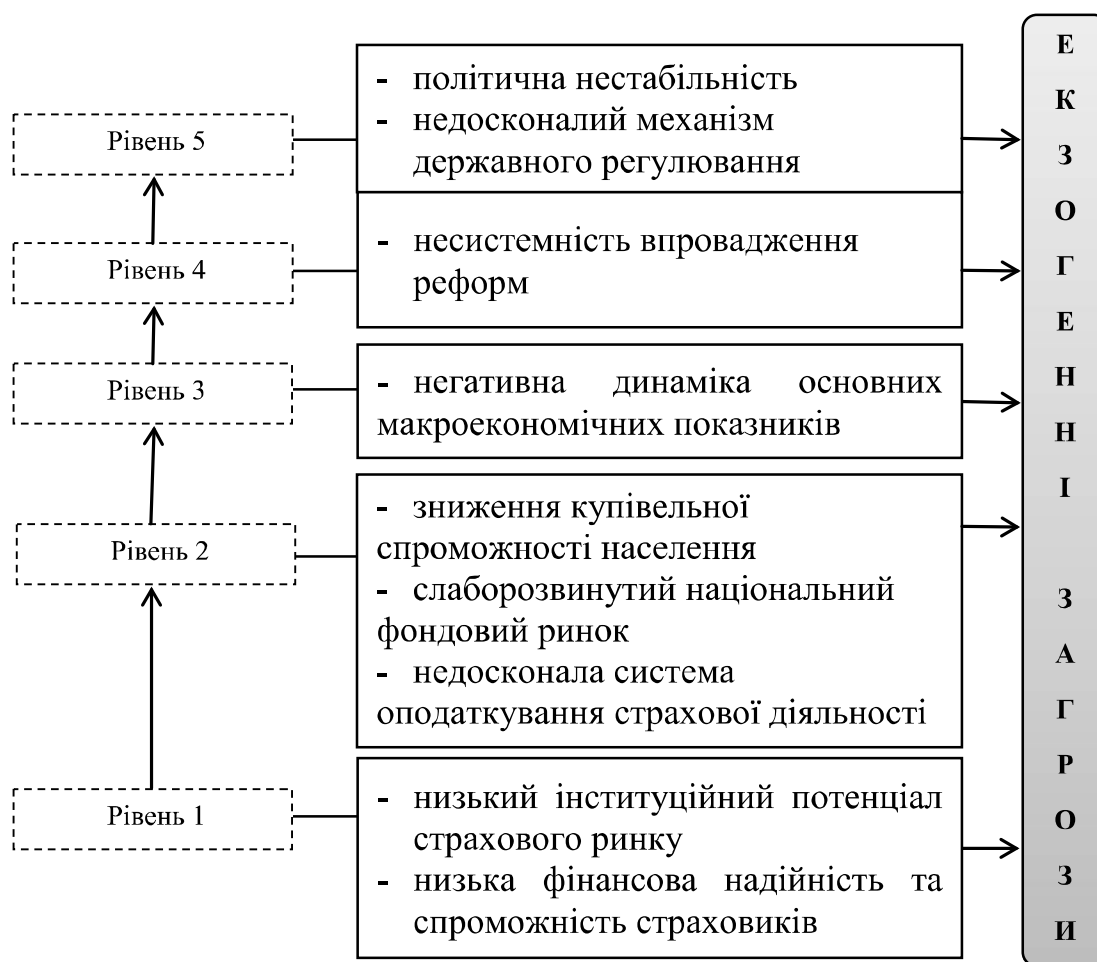

Рис. 3. Ієрархія екзогенних загроз для системи комерційного страхування України

Використання методу аналізу ієрархії дозволило виокремити та побудувати ієрархію основних екзогенних загроз для системи комерційного страхування, а саме:

- на першому місці серед основних загроз перебуває політична нестабільність і недосконалий механізм державного регулювання;
- друге посіла несистемність впровадження реформ на ринку страхування;
- негативна динаміка основних макроекономічних показників – на третьому місці;
- на четвертому відразу три загрози – низька купівельна спроможність населення, слабо розвинений фондовий ринок і недосконала система оподаткування страхової діяльності;

– на останньому місці ієрархії загроз опинилися два показники – кризові явища в банківській сфері і вплив глобально-інтеграційних процесів.

На основі графа взаємозв'язків між ендogenous загрозами для системи комерційного страхування України аналогічним чином побудовано ієрархію загроз (рис. 4).

Ієрархія основних ендogenous загроз для системи комерційного страхування:

- головною загрозою для системи комерційного страхування стало недосконале нормативно-правове забезпечення;
- на другому місці – низька інституційна спроможність регулятора;
- низька культура страхування зайняла третє місце;

Рис. 4. Ієрархія ендogenous загроз для системи комерційного страхування України

- структурно-функціональна диспропорція та низька капіталізація страхового ринку посіли четверте місце;
- останнє місце в ієрархії загроз зайняли низька фінансова надійність і платоспроможність страховиків та низький інвестиційний потенціал страхового ринку.

Моделювання ієрархії ендогенних та екзогенних загроз ефективному розвитку системи комерційного страхування дозволило дійти висновку, що головними загрозами для ринку є недосконале державне регулювання, нормативно-правове забезпечення та відсутність системних реформ у галузі комерційного страхування. В Україні державне регулювання системи комерційного страхування реалізується в напрямку жорсткої континентальної моделі регулювання. Аби наблизити систему комерційного страхування до європейських стандартів, необхідне впровадження пруденційного нагляду, який передбачає аналіз та контроль за ризиками, виявлення на ранніх стадіях проблемних питань у діяльності страховиків. До пріоритетних напрямів удосконалення державного регулювання системи комерційного страхування належать: реформування системи державної реєстрації, ліцензування та страхового нагляду; удосконалення чинного нормативно-правового забезпечення; усунення проявів тінізації, непрозорості ринку та підвищення рівня його економічної безпеки.

Деякі вітчизняні науковці, зокрема О. Гаманкова [12, 68], стоять на позиції “наглядової консолідації, тобто запровадження системи державного контролю за фінансовими ринками на основі комплексного єдиного консолідованого органу державного нагляду”. Ми поділяємо позицію вченого, що “комплексний орган нагляду дозволяє краще зрозуміти міжсекторальні ризики та проблеми, покращити нагляд за складними фінансовими інститутами та інструментами”.

Серед основних загроз розвитку системи комерційного страхування виокремлено також низьку культуру страхування. Ідентифікація страхової культури з точки зору розповсюженості серед населення знань і навичок щодо страхування має обмежений характер. У зарубіжній літературі визначено, що сучасна страхова культура включає обов'язок інститутів влади створювати механізми захисту національних фінансово-економічних інтересів, протистояти впливу внутрішніх і зовнішніх загроз розвитку фінансового інституту страхування, закріпленого законодавчо” [9]. Саме завдяки створенню ефективного державного механізму та законодавчого базису щодо імплементації культури у страхову сферу, реалізуються фінансові інтереси держави та громадян на національному та міжнародному рівнях.

Висновки. На основі аналізу побудованої ієрархії загроз для системи комерційного страхування України можемо зробити висновок, що на сучасному етапі ефективний розвиток страхування залежить від системності та послідовності державної політики і визначення моделі державного регулювання страхового ринку. Ефективний розвиток системи комерційного страхування також значною мірою залежить від соціально-економічної ситуації в державі, від системного реформування економіки.

Список використаних джерел

1. Кнейслер О. Теоретико-методологічний інструментарій дослідження перестраховальних відносин / О. Кнейслер // Світ фінансів. – 2010. – № 4. – С. 50–62.
2. Баранова В.Г. Фінансовий механізм страхової системи України: проблеми функціонування і розвитку : автореф. дис. ... д-ра. екон. наук : спец. 08.00.08 / В.Г. Баранова. – Одеса : ОДУ, 2010. – 38 с.
3. Хоминич И.П. Методология формирования национальной страховой системы в кон-

тексте системного аналізу / И.П. Хоминич, С.Н. Тихомиров // *Финансы*. – 2008. – №3. – С. 44–48.

4. Акофф Р. Планирование будущего корпорации / Р. Акофф ; пер. с англ. – М. : Прогресс, 1985. – С. 39.

5. Никулина Н.Н. Национальная страховая система: сущность, стратегия развития [Электронный ресурс] / Н.Н. Никулина, Л.Ф. Суходоева, Т.Д. Березина // *Страховые организации: бухгалтерский учет и налогообложение*. – 2008. – № 5. – Режим доступа : <http://www.lawmixru/bux>.

6. Тронин Ю.Н. Основы страхового бизнеса / Ю.Н. Тронин. – М. : Альфа-Пресс, 2006. – С. 20.

7. Барановський О.І. Філософія безпеки : в 2-х т. / О.І. Барановський. – К. : УБС НБУ, 2014. – Т. 1. – 831 с.

8. Барановський О.І. Філософія безпеки : в 2-х т. / О.І. Барановський. – К. : УБС НБУ, 2014. – Т. 2. – 715 с.

9. Панков Ю.В. Финансовая безопасность страховщика как атрибут страховой культуры [Электронный ресурс] / Ю.В. Панков // *Журнал "Самиздат"*. – Режим доступа : <http://zhurnal.lib.ru/p/pankov>.

10. Красавина Л.Н. Антиинфляционная политика и стратегия экономического роста / Л.Н. Красавина, Е.П. Баранова // *Деньги и кредит*. – 1999. – № 1. – С. 73.

11. Саати Т.Л. Принятие решений, метод анализа иерархий / Т.Л. Саати ; пер. с англ. Р.Г. Вачнадзе. – М. : Радио связь, 1993. – 278 с.

12. Гаманкова О.О. Проблеми переходу до наглядової консолідації на фінансовому ринку України / О.О. Гаманкова // *Тези доповідей III Міжнародної науково-практичної конференції "Інноваційні напрямки розвитку страхового ринку України" (19-20 квітня 2016 року)*. – К. : КТ "Забеліна-Фільковська Т. С. і компанія Київська нотна фабрика", 2016. – С. 68–72.

References

1. Kneisler, O. (2010). *Teoretyko-metodolohichniy instrumentarii doslidzhennia perestrakhuvalnykh vidnosyn* [Theoretical and methodological research tools reinsurance relationship]. *Svit finansiv*. – *World of Finance*, 4, 50-62 [in Ukrainian].

2. Baranova, V.H. (2010). *Finansovyi mekhanizm strakhovoi systemy Ukrainy: problemy funktsionuvannia i rozvytku* [The financial mechanism of the insurance system in Ukraine: problems of development and functioning]. Thesis 08.00.08. Odesa: Odeskyi derzh. un-t [in Ukrainian].

3. Hominich, I.P. (2008). *Metodologiya formirovaniya natsionalnoy strahovoy systemy v kontekste sistemnogo analiza* [Methodology of formation of the national insurance system in the context of the system analysis]. *Finansy*. – *Finance*, 3, 44–48 [in Russian].

4. Akoff, R. (1985). *Planirovanie budushchego korporatsii* [Planning the future of the corporation]. (Trans). Moscow: Progress [in Russian].

5. Nikulina, N.N., Sukhodoeva, L.F., Berезина, T.D. (2008). *Natsionalnaya strakhovaya sistema: sushchnost, strategiya razvitiya* [National insurance system: essence, development strategy]. *Strakhovyye organizatsii: buhgalterskiy uchet i nalogooblozhenie - Insurance companies: accounting and taxation*, 5. Available at: <http://www.lawmixru/bux>.

6. Tronin, Iu.N. (2006). *Osnovy strakhovogo biznesa* [Basics of insurance business]. Moscow: Alfa-Press [in Russian].

7. Baranovskyi, O.I. (2014). *Filosofiiia bezpeky* [Philosophy security]. (Vol.1). Kyiv: UBS NBU [in Ukrainian].

8. Baranovskyi, O.I. (2014). *Filosofiiia bezpeky* [Philosophy security]. (Vol.2). Kyiv: UBS NBU [in Ukrainian].

9. Pankov, Iu.V. *Finansovaya bezopasnost strahovshchika kak atribut strahovoy kultury* [Insurer financial security as an attribute of an insurance

culture]. Zhurnal Samizdat – Samizdat magazine. Available at: <http://zhurnal.lib.ru/p/pankov>.

10. Krasavina, L.N. (1999). *Antiinflyatsionnaya politika i strategiya ekonomicheskogo rosta* [Anti-inflationary policy and the strategy of economic growth]. *Dengi i kredit. – Money and Credit*, 1, 73 [in Russian].

11. Saati, T.L. (1993). *Prinyatie resheniy, metod analiza ierarkhiy* [Decision-making, analytic hierarchy process]. (R.G. Vachnadze, Trans). Moscow: Radio svyaz [in Russian].

12. Hamankova, O.O. (2016). *Problemy perekhodu do nahliadovoi konsolidatsii na finansovomu rynku Ukrainy* [The problems of transition to the supervisory consolidation in the financial market of Ukraine]. *Proceedings from IRIM 2016: III Mizhnarodnoi naukovopraktychnoi konferentsii "Innovatsiini napriamky rozvytku strakhovoho rynku Ukrainy"* – The Third International scientific conference "Innovative directions of Ukraine's insurance market". Kyiv: KT "Zabelina-Filkovska T. S. i kompaniia Kyivska notna fabryka" [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 06.06.2016